Hallituksen esityksen esittelijä:
Lainsäädäntöneuvos Katri Aho

Kuultavat:
Lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius
Eläinlääkintöneuvos Hentriikka Kontio

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LEMMIKKIELÄINTEN SIIRTOJA KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI (HE 192/2025 VP)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia (76/2021) ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettua lakia (1277/2019) Euroopan unionin niin kutsutun lemmikkieläinasetuksen kumoutumisen johdosta. Vuonna 2021 voimaan tulleen eläinterveyssäännöstön (asetus (EU) 2016/429) siirtymäjärjestelyjen mukaisesti lemmikkieläinasetusta sovelletaan 21.4.2026 asti, mistä lähtien lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen eläinterveysehtoihin aletaan soveltaa eläinterveyssäännöstön VI osaa.

Esityksen mukaan lakeja muutettaisiin siten, että viittaukset kumoutuvaan lemmikkieläinasetukseen muutettaisiin viittauksiksi unionin eläinterveyssäännöstöön ja viralista valvontaa koskevaan asetukseen (asetus (EU) 2017/625) sekä niiden nojalla annettuihin säännöksiin. Lisäksi lakeihin tehtäisiin vähäisiä teknisluonteisia muutoksia. Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti uusien EU-säännösten kanssa.

Eläintautilain lemmikkieläinten muita kuin kaupallisia siirtoja koskevia asetuksenantovaltuuksia tarkistettaisiin eläinterveyssäännöstön ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisiksi. Asetuksenantovaltuuksien soveltamisala säilyy ennallaan lukuun ottamatta EU:n ulkopuolisista maista siirrettäviä koiran-, kissan- ja fretinpentuja, joiden osalta eläinterveyssäännöstö ei enää mahdollista raivotautirokotuksia koskevien poikkeuksien myöntämistä.

Eläintautilain säännöksiä täydennettäisiin siten, että Ruokavirasto tai Tulli voisi tilanteessa, jossa jäsenvaltioiden välisiä siirtoja koskevia vaatimuksia on rikottu, myös itse toimeenpanna eläimen lopettamisen tai tuotteen hävittämisen toimijan kustannuksella, vaikka pääsäännön mukaan lopettamista tai hävittämistä koskevan päätöksen täytäntöönpano on toimijan vastuulla. Ehdotettu muutos selkeyttäisi eläintautilain tulkintaa, ja eläinten lopetusta koskeva toimenpide olisi myös yhdenmukainen eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) kanssa.

Esityksellä tehtäisiin myös eläintautien seurantaan liittyvää määräyksenantovaltuutta selkeyttävä ja täsmentävä muutos, jolla valtuutettaisiin Ruokavirasto antamaan määräyksiä seurantatutkimusten toteuttamistavasta ja -ajankohdasta sekä niihin liittyvistä viranomaisten ja toimijoiden velvoitteista.

Eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa viitattaisiin kolmansista maista ja alueilta muutoin kuin kaupallisesti tapahtuvien lemmikkieläinten siirtojen valvontaa koskevien säännösten osalta kumoutuvan lemmikkieläinasetuksen sijaan virallista valvontaa koskevan asetuksen nojalla annettuihin säännöksiin. Muutokset ovat teknisluonteisia eikä niillä ole vaikutusta lain soveltamisalaan tai valvonnan toimeenpanoon. Lisäksi yhtenäistettäisiin tuontivalvonnan seuraamusmaksun nykyinen kuuden kuukauden määräaika, jonka jälkeen seuraamusmaksua ei enää saa määrätä, eläintautilain vastaavan 12 kuukauden aikarajan kanssa.

Kun hallituksen esitys annettiin, lemmikkieläinten muita kuin kaupallisia siirtoja koskevien eläinterveyssäännöstöä täydentävien säännösten käsittely EU:ssa oli vielä kesken. Tämän jälkeen komissio on 20.1.2026 hyväksynyt delegoidun asetuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä lemmikkieläinten muihin kuin kaupallisiin siirtoihin sovellettavien eläinterveyttä koskevien vaatimusten osalta, mutta neuvosto voi vielä ilmoittaa vastustavansa ehdotusta. Asetuksen julkaisemisen jälkeen lakiehdotukseen 1 sisältyvän 49 §:n 1 momentin 7 kohtaa olisi tarpeen muuttaa täydentämällä asetuksen numero ja korjaamalla sen nimi.

Lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen valvontaa koskevan delegoitua asetusta (EU) 2019/2122 muuttavan asetuksen käsittely EU:ssa on myöskin vielä kesken. Komissio on 5.2.2026 hyväksynyt asetuksen, mutta neuvosto voi vielä ilmoittaa vastustavansa ehdotusta tai haluavansa pidennystä kommentointiaikaan. Asetuksen julkaisemisen jälkeen olisi tarpeen tarkistaa lakiehdotukseen 2 sisältyvän 10 §:n 1 momentin viittaus.

Hallituksen esityksen perusteluosassa esitetyt tiedot uusien EU-säännösten sisällöstä pitävät edelleen paikkansa. Täydennyksenä näihin tietoihin esitetään kuitenkin, että määränpääjäsenvaltiot voisivat uusien säännösten mukaan myöntää poikkeuksellisia tilanteita varten tarkoitetun luvan siirtoehtojen vastaisesti tapahtuvaan lemmikkieläinten siirtoon myös vasta siinä vaiheessa, kun lemmikkieläin saapuu kyseiseen jäsenvaltioon. Poikkeuslupa edellyttäisi toimivaltaisen viranomaisen riskinarviointia ja tiettyjen ehtojen täyttämistä. Täydennyksenä hallituksen esityksen tietoihin esitetään myös, että jäsenvaltioiden välisissä muissa kuin kaupallisissa siirroissa käytettävä lemmikkieläinpassi voitaisiin myöntää vain siinä jäsenvaltiossa, jossa lemmikkikoiran, -kissan tai -fretin omistaja asuu vakituisesti.